

ІНФОРМАЦІЯ (ПРОТОКОЛ)

щодо результатів проведення консультацій з учасниками ринку, іншими зацікавленими сторонами щодо проекту Звіту про результати аналізу ринків послуг термінації виклику (послуги голосової електронної комунікації) в електронних комунікаційних мережах загального користування у фіксованому місці та на електронні комунікаційні мережі мобільного зв'язку

м. Київ

26.11.2024

Проект Звіту про результати аналізу ринків послуг термінації виклику (послуги голосової електронної комунікації) в електронних комунікаційних мережах загального користування у фіксованому місці та на електронні комунікаційні мережі мобільного зв'язку (далі - проект Звіту) підготовлено на виконання рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку (далі – НКЕК, Регулятор) від 08.05.2024 № 248 «Про проведення аналізу ринків послуг термінації виклику (послуги голосової електронної комунікації) в електронних комунікаційних мережах загального користування у фіксованому місці та на електронні комунікаційні мережі мобільного зв'язку» та оприлюднено на офіційному вебсайті НКЕК 13.11.2024 відповідно до рішення НКЕК від 13.11.2024 № 644 з метою отримання зауважень та пропозицій до проекту Звіту від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань та інших заінтересованих осіб строком до 20.11.2024.

Протягом зазначеного строку до проекту Звіту надійшли зауваження та пропозиції від *ПрАТ «Фарлєп-Інвест»* (лист від 19.11.2024 № 1633/04-11), *ПрАТ «Київстар»* (лист від 20.11.2024 № 32064/02) та *ТОВ «лайфселл»* (лист від 20.11.2024 № 5400д) – на які НКЕК надано ґрунтовні роз'яснення, зокрема висловлено позицію НКЕК щодо їх врахування або вмотивованого відхилення у проекті Звіту.

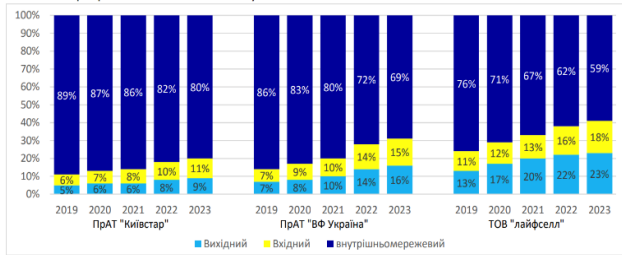
ПрАТ «Фарлєп-Інвест» були надані пропозиції щодо уточнення по тексту в частині тарифних планів *ПрАТ «Фарлєп-Інвест»*, які враховані та в проект Звіту внесені відповідні корективи.

ПрАТ «Київстар» висловив свою позицію стосовно підтримки висновків НКЕК у проекті Звіту про достатній рівень конкуренції на ринках послуг термінації викликів, що дозволяє не впроваджувати додаткове регулювання та те, що відповідні ринки мають можливість функціонувати ефективно у межах загальних принципів конкурентного середовища. Також, зазначив, що деталізація аналізу ринків у проекті Звіті свідчить про об'єктивність, повноту та вичерпність проведеного дослідження.

ТОВ «лайфселл» були надані наступні зауваження та пропозиції, результати розгляду яких наведено у вигляді таблиці:

№	Пропозиції ТОВ «лайфселл»	Позиція НКЕК
1.	У Звіті зазначено, що Товариство, серед переліченого, зокрема надає послуги доступу до мережі Інтернет (в тому числі і на мережах фіксованого зв'язку). Звертаємо увагу НКЕК, що Товариство не є постачальником таких послуг на мережах фіксованого зв'язку, та просимо відкоригувати зазначену інформацію.	НКЕК, за результатами розгляду зазначеної пропозиції, вирішила врахувати пропозицію ТОВ «лайфселл» та виправити технічну помилку в описі ТОВ «лайфселл».
2.	Вважаємо важливим при оцінці роздрібного ринку на відповідність другому критерію, додати динаміку розподілу часток обсягів голосового	НКЕК детально опрацьовано пропозицію ТОВ «лайфселл» та дійшла висновку, що наведені дані про зменшення частки внутрішньомережевого трафіку та

трафіку на мережах мобільного зв'язку за їх видами в розрізі постачальників послуг:

Зазначений розподіл відображає, що зміна часток трафіку була суттєвішою для 2-го та 3-го операторів: обсяг внутрішньомережевого трафіку за 5 років скоротився на 17 процентних пунктів, частки вихідного трафіку зросли на 9 та 10 процентних пунктів відповідно. В той же час, частка внутрішньомережевого трафіку найбільшого оператора, зменшилася лише на 9 процентних пунктів, а вихідний трафік на інші мережі зріс лише на 4 процентних пункти. Отже, оператор з найбільшою долею ринку демонструє значно повільніші зміни і збереження тенденції концентрації трафіку всередині мережі.

Незважаючи на зростання з 14% в 2019 році до 26% в 2023 році частка загальноринкового міжмережевого трафіку в Україні є все ще суттєво нижчою порівняно до країн ЄС, де відповідний рівень складає 40-56%. Це свідчить про збереження концентрації трафіку всередині мереж операторів та може бути наслідком обмеження свободи спілкування абонентів.

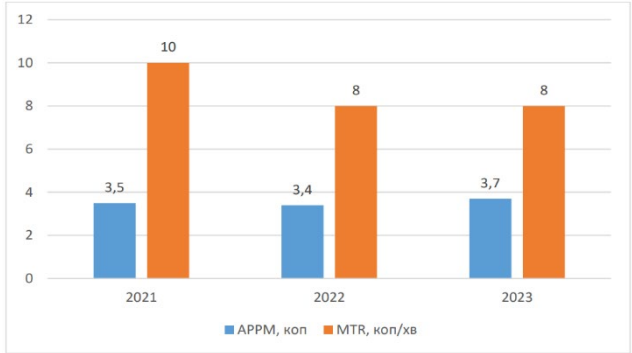
зростання вихідного трафіку свідчать про поступову адаптацію постачальників мереж мобільного зв'язку до зміни ринкових умов, що підтверджує позитивна зміна динаміки яка відображена на рис. 12 та рис. 16 проекту Звіту. Відповідно збільшення міжмережевого трафіку за рахунок зменшення внутрішньомережевого трафіка є прогресивним результатом та тенденцією, що свідчить про перехід до більш конкурентного ринку.

В той же час, ТОВ «лайфселл» зазначає, що «оператор з найбільшою долею ринку демонструє значно повільніші зміни і збереження тенденції концентрації трафіку всередині мережі», при цьому ТОВ «лайфселл» не враховує, що попит на послуги термінації викликів на оптовому ринку безпосередньо залежить від попиту на роздрібному ринку та від кількості абонентів постачальника послуг. Тому, висновок ТОВ «лайфселл» щодо збереження тенденції концентрації внутрішньомережевого трафіку для ПрАТ «Київстар» не відповідає дійсності і тому, є некоректною.

З огляду на умови конкуренції позитивна динаміка частки обсягів вихідного трафіку з мереж мобільного зв'язку серед постачальників послуг, свідчить про зростання попиту та активності користувачів, а також про підвищення рівня доступності послуг, що забезпечується конкурентним середовищем на ринку.

Враховуючи зазначене НКЕК робить висновок, що пропозиція ТОВ «лайфселл» щодо відображення динаміки розподілу часток обсягів голосового трафіку на мережах мобільного зв'язку за їх видами в розрізі постачальників послуг є недоцільним, оскільки дублює інформацію щодо тенденції наведених на рис. 12 та рис. 16 проекту Звіту, яка сформована на основі об'єктивних даних зібраних Регулятором згідно законодавства, та не матиме впливу на результати аналізу.

ТОВ «лайфселл» зазначає, що «частка загально ринкового міжмережевого трафіку в Україні є все ще суттєво нижчою порівняно до країн ЄС, де відповідний рівень складає 40-56%. Це свідчить про збереження концентрації трафіку всередині мереж операторів та може бути наслідком обмеження свободи спілкування абонентів». Варто зазначити, що висновок

		<p>наведений ТОВ «лайфселл» не враховує створені ринкові умови, а саме встановлені, у 2023 році, Регулятором нові розрахункові такси на послуги термінації національного трафіку для мобільного та фіксованого голосового зв'язку згідно моделі ефективного оператора LRIC та впроваджену послугу ППН, що нівелює можливість постачальників мереж та послуг «утримувати» абонентів в межах своєї мережі.</p>
<p>3.</p>	<p>Також звертаємо увагу Регулятора та просимо додати до Звіту аналіз середньоринкової роздрібної вартості хвилини на будь-які мережі* у порівнянні зі встановленими таксами термінації на відповідний період:</p> <p>* Наведений розрахунок отриманий на основі інформації щодо показників Звітності Сфера телекомунікацій (квартальна, піврічна, річна) за формою № 1-Т, затвердженій Рішенням НКРЗІ від 23 лютого 2021 року № 69, шляхом ділення доходів від голосових послуг споживачам (без врахування доходів від міжнародних послуг) на загальний обсяг трафіку (без врахування міжнародного та транзитного трафіку).</p> <p>Графік демонструє суттєву різницю між середньоринковою роздрібною вартістю хвилини (ARPM) і таксою термінації (MTR) у 2021–2023 роках. У 2021 році середня роздрібна вартість хвилини становила 3,5 коп/хв, тоді як такса термінації була майже втричі вищою — 10 коп/хв. У 2022 та 2023 роках роздрібна вартість залишалася на рівні 3,4–3,7 коп/хв, тоді як MTR знизився до 8 коп/хв, але все одно залишився більш ніж удвічі вищим.</p> <p>Відмінність у більш ніж 2 рази між ARPM і MTR свідчить про значну розбалансованість ринку і вказує на завищений розмір такс термінації.</p> <p>На підтвердження завищеного розміру такс термінації виступають і попередні результати дослідження, проведеного Axon Partners Group на замовлення Єврокомісії з метою встановлення загальноєвропейських такс термінації, згідно з якими, собівартість термінації ефективного оператора в Україні складала приблизно 0,04 євроценти за хвилину - 1,6 коп/хв за 2022 рік</p>	<p>НКЕК розглянувши зазначену пропозицію дійшла висновку, що розрахунок ТОВ «лайфселл» є помилково розрахований та не може порівнюватись із розрахунковою ставкою термінації національного трафіку для мобільного та фіксованого голосового зв'язку. Оскільки приведений розрахунок ARPM шляхом ділення доходів від голосових послуг споживачам (без врахування доходів від міжнародних послуг) на загальний обсяг трафіку (без врахування міжнародного та транзитного трафіку).</p> <p>Варто зазначити, що ARPM (Average Per-Port Margin) розраховується шляхом: $ARPM = \frac{\text{Загальний прибуток}}{\text{Обсяг послуги}}$. Враховуючи наведене формою № 1-Т, затвердженій Рішенням НКРЗІ від 23 лютого 2021 року № 69 не передбачено надання показників в розрізі прибутків.</p> <p>Крім того, розрахунок ТОВ «лайфселл» щодо показника ARPM включає обсяги вхідного, вихідного та внутрішньомережевого трафіку, відповідно не може порівнюватись із ставкою термінації, яка застосовується виключно для термінації трафіка (вихідного).</p> <p>Тому, представлення графіку в проекті Звіту та акцент на розмір розрахункових такс термінації не є дослідженням в рамках цього аналізу ринку та не може бути включений до нього. Крім того, наголошуємо, що розмір розрахункової такси за послуги термінації національного трафіку для мобільного та фіксованого голосового зв'язку є лише окремим аспектом, який ілюструє вплив ставок термінації на ринкові умови.</p> <p>Також, ТОВ «лайфселл» зазначено про «значну розбалансованість ринку і вказує на завищений розмір такс термінації». Зважаючи на хибний розрахунок ARPM який неспівставний з розміром встановленої розрахункової такси на</p>

	<p>та 1,7 коп/хв за 2023 рік (відповідно до курсу НБУ на кінець зазначених періодів).</p> <p>Висока ставка термінації призводить до негативного впливу на менших операторів у порівнянні з більшими. Так, дисбаланс між доходами та витратами на вихідний міжмережевий трафік за 3 роки (2021-2023 роки) перевищив 450 мільйонів гривень для Товариства.</p> <p>Завищений розмір такс термінації призводить до викривлення конкуренції, надмірних витрат операторів з меншими частками ринку, а також до обмеження можливостей щодо надання послуг міжмережевого спілкування для абонентів.</p>	<p>послуги термінації національного трафіку для мобільного та фіксованого голосового зв'язку, висновок ТОВ «лайфселл» щодо розбалансованості ринку і завищеного розміру розрахункової такси на послуги термінації національного трафіку для мобільного та фіксованого голосового зв'язку є неприйнятним.</p> <p>Варто зазначити, що розміри розрахункових такс на послуги термінації національного трафіку для мобільного та фіксованого голосового зв'язку встановлені відповідно до Порядку встановлення розмірів розрахункових такс за послуги термінації національного трафіку для мобільного та фіксованого голосового зв'язку, розробленого на основі моделі ефективного оператора LRIC та затвердженого Постановою НКЕК від 23.08.2023 № 322, яку зареєстровано Міністерством юстиції України (далі - МЮУ) 08.09.2023 за №1592/40648.</p>
<p>4.</p>	<p>Враховуючи вищенаведене, Товариство вважає, що існуюча структура роздрібного та оптового ринків не сприяє досягненню ефективної конкуренції протягом певного періоду, що підтверджує виконання другого критерію з тесту трьох критеріїв і потребує додаткового вивчення з боку Комісії та відображення в Звіті.</p> <p>Також зазначаємо, що більш детального вивчення та відображення у Звіті потребує аналіз роздрібного ринку на відповідність третьому критерію з тесту трьох критеріїв. Додатково Товариство звертає увагу на нелогічність висновку НКЕК щодо невиконання третього критерію відносно оптового ринку, враховуючи, що в описовій частині такого аналізу, зазначається про недостатню ефективність виключно законодавства про захист конкуренції у вирішенні специфічних ринкових проблем.</p>	<p>НКЕК детально опрацьовано зазначений висновок ТОВ «лайфселл» та дійшла висновку, що такий висновок не може бути врахований, оскільки другий критерій ґрунтується на оцінці існуючої структури ринку на роздрібному рівні та аналізі оптового ринку окремо.</p> <p>Відповідно в проекті Звіту відображено результати оцінки існуючої структури ринку на роздрібному рівні, з огляду на динаміку зміни обсягів вихідного трафіку на мережах фіксованого та мобільного зв'язку, кількості ліній фіксованого зв'язку та кількості активних ідентифікаційних карток мережі мобільного зв'язку.</p> <p>Аналіз існуючої структури ринку на оптовому рівні проведено із врахуванням наступних аспектів:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ конкуренція та вибір для користувачів; ▪ впровадження сучасних технологій; ▪ встановлені регуляторної практики; ▪ запровадження розрахункових такс. <p>Як наслідок, результати такого аналізу дозволяють зробити висновок, що існуюча структура ринку термінації викликів на мережах фіксованого та мобільного зв'язку сприяють досягненню ефективної конкуренції протягом аналізованого періоду.</p> <p>Відповідно висновки ТОВ «лайфселл» щодо перегляду результатів проведення тесту трьох критеріїв є безпідставними, оскільки порядок застосування його здійснюється згідно до Порядку</p>

	ідентифікації, визначення та аналізу ринків певних електронних комунікаційних послуг (затвердженого постановою НКЕК від 31.05.2023 № 218 та зареєстрованого в МЮУ 20.07.2023 за № 1229/40285), яким встановлено організаційно-правові засади процедури аналізу оптового та/або роздрібного ринку певних електронних комунікаційних послуг.
--	--

Отже, проект Звіту враховує пропозиції та зауваження, що були надані учасниками ринку, іншими зацікавленими сторонами.

Необхідно зауважити, що консультації з учасниками ринку, іншими зацікавленими сторонами проведено відповідно до вимог статті 22, частини сьомої статті 82 Закону України «Про електронні комунікації» (далі - Закон про ЕК) з врахуванням Закону України від 29.10.2024 № 4024-IX «Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», яким затверджено Указ Президента України від 28.10.2024 № 740/2024. Зокрема, в Україні продовжено строк дії воєнного стану до 08.02.2025, відповідно під час дії воєнного стану період консультацій з учасниками ринку, іншими зацікавленими сторонами, щодо підготовки проектів рішень чи інших документів, не може становити менше п'яти днів з дати оприлюднення відповідного проекту, що підлягає процедурі консультації, згідно частини сьомої статті 22 Закону про ЕК.

Також, інформація щодо результатів проведення консультації з учасниками ринку, іншими зацікавленими сторонами щодо проекту Звіту узагальнена та опублікована на офіційному вебсайті НКЕК згідно частини п'ятої статті 22 Закону про ЕК.

З урахуванням зазначеного, запропоновано проект Звіту винести на розгляд та затвердження НКЕК.

**Начальник Управління
аналізу ринків та звітності**

Леонід ОЛІЙНИК